

Jak zkrotit soudní šelmu

eFocus

Zaposlouchal jsem se nedávno do zpěvu Michala Tučného, který muži, jenž měl „na sebe nandat modrý džíný“, radil „táhnout ke všem čertům“, neboť v onom městě „šerif nerozumí žertům“ a „je z pepřeného těsta“, čímž je toto „město proklatý“, načež se mi tato písnička v podání Greenhorns v hlavě automaticky smíchala s úvahou o dění na Ústavním soudu.

Aby snad nedošlo k mýlce, předesílám hned úvodem, že se jedná o otázku, zda zákonným soudcem je soud ve smyslu věcné a místní příslušnosti či naopak osoba konkrétního soudce, určená rozvrhem práce.

Patřím ke stoupencům druhé varianty, k čemuž mi Michal Tučný dodal další argument. Rada „šlapat dál“ naznačovala, že v jiném městě může být jiný šerif, který bude mít jinak nastavenou hranici nejen žertů, ale pochopitelně celého svého právního vědomí a hodnotového systému, tudíž si tam bude třeba možno dovolit trochu něco jiného, ba dokonce se tam může i svobodněji dýchat.

Ruku na srdce, kolikrát jste při výběru místně příslušného soudu, byla-li možnost si ji zvolit, brali v úvahu, jaké poměry na porovnáváných soudech panují?

Vskutku jste tam, kde byl rozvrh práce dán podle tzv. písmenkového systému, nikdy nepřemýšleli o tom, koho označit jako prvního žalovaného?

Nevznikla snad díky osobitosti soudců zavádějící novinářská zkratka, že ten či onen soudce zpravodaj vydal tolik a tolik nálezů, jako by snad ani nepotřeboval získat potřebnou většinu v senátu, popřípadě v plénu?

Stoupencům varianty první evidentně vadí, že rozdílnost povah, osobnostních a profesních vlastností jednotlivých soudců vedou k diformitám v rámci systému soudních instancí a navíc k tomu, že do doby, než se judikatura zákonem předepsaným způsobem ustálí a sjednotí, nemají sami jasno, jak se bude nakonec rozhodovat. A co pro ně ještě hůř, může nastat situace, že se v rámci sjednocování judikatury neprosadí právě jejich názor a argumentace...

Pojďme nyní uvažovat nad koncepcí a záměrem nového rozvrhu práce Ústavního soudu z pohledu obou predestřených variant.

...

Historicky vzato je to poprvé, kdy se předsedovi Ústavního soudu České republiky podařilo přesvědčit plénium, aby přikývlo koncepčně výrazně odlišné změně rozvrhu práce. Za téhož předsedy se tak v druhé dekádě Ústavního soudu nestalo.

Složení senátů je jen zdánlivě nenápadně propojeno i se jmenováním soudců Ústavního soudu. V rámci českého modelu by tak při původní tradiční podobě rozvrhu práce po završení mandátu služebně nejstaršího soudce přišel do senátu nový soudce, který by sice snížil průměrný služební věk

daného senátu, na druhé straně by však měl téměř jistotu, že bude chvíli soudit alespoň s jedním soudcem, který je již v ní či se alespoň více přiblížil etapě „předávání štafety“. Pokud by to takto fungovalo, nemohla by v další dekádě nikdy nastat situace, že by spolu byli v jednom senátu tři soudci, kteří nikdy nesoudili alespoň krátce s některým ze soudců dekady předchozí.

Občas je podávána charakteristika soudců, vycházející z jejich předchozí právnické praxe.

Zůstává však jmenovaný soudce dále státním zástupcem, advokátem, soudcem obecného soudu či akademikem, nebo byl soudcem Ústavního soudu jmenován právě proto, že jím umí být a bude nadále primárně soudcem Ústavního soudu?

Nemělo by být na prezidentovi, pokud by chtěl – při konstantním rozvrhu práce – namíchat senáty tak, aby se v nich sešli soudci s různou profesní minulostí, aby na uvolněné místo teoreticky zaměřeného soudce nejmenoval ryzího praktika a naopak?

Je důstojné soudce Ústavního soudu, aby byl podceňován a bylo mu nepřímo podsouváno, že jako uznávaný univerzitní profesor nemůže být v témže senátu s dalšími dvěma obdobnými univerzitními profesory, z čehož si uštěpačné publikum může ad absurdum dovodit, že akademik v praktickém právnickém povolání potřebuje kuratelů?

Není pro obecnou justici dehonestující rozsazování soudců, příšedších z jejího středu, jako by snad společně v jednom senátu nebyli s to působit jako ochránci ústavnosti?

Patří na Ústavní soud hašteřivý soudce, který by s nesmiřitelnou řevnivostí ad personam házel kolegovi v senátu zlomyslné klacky pod nohy, jako se podle v Praze před lety tradované historky snažila podvedená druhoinstanční manželka horlivě prosazovat kasaci rozsudků prvoinstanční milenky jejího manžela, aby tato ztratila chuť se s ním scházet?

...

O tom, že účastník zahájeného řízení obdržel či obdrží další tzv. akceptační dopis se změněným složením senátu, nově zasedajícího s jeho zákonným soudcem zpravodajem, již bylo pojednáno jinde.

Představme si však, že by si soudce zpravodaj ve věci, která není rozhodnuta na pomezí času střídání stráží, řekl, že si počká s předložením zpravodajské zprávy na lepší senátní konstelaci.

Nemohla by naopak očekávaná změna složení senátu vést k tomu, že by v senátu přátelského složení narychlo upřednostnili rozhodování ve věcech, jež by jinde mohly být kontroverzní.

A propos, není nezajímavé otevřít si adresu www.nalus.cz a zadat si jeden den pro datum rozhodnutí. Vsadil bych se, že se tam nalezne vcelku nedávný den, k jehož datu se váže tolik přijatých rozhodnutí, kolik by snad nebylo technicky ani možné v senátu v jednom dni projednat.

Přejdeme k tomu, co může znamenat rošáda pro jednotlivého soudce.

...

Pro změny ve složení senátů bych zaručeně nehlasoval.

Hlasování pro by především znamenalo, že shledávám ústavně konformním již samotnou ideu proměnlivosti složení senátů. Způsob, jak to bude provedeno napoprvé, je až sekundární. Pokud se většina pléna shodla na tom, že složení senátů periodicky měnit lze, nemusel by pak již být takový problém přejít k jiné podobě přesazování soudců. I kdybych se tak měl ocitnout na první dvě léta s kolegyněmi či kolegy, s nimiž bych souzněl, měl bych upřednostnit ochranu principu před pohodlností.

Představme si však soudní šelmu. Soudkyně či soudce s méně konformními názory, pro věrchušku nevyzpytatelný živel, který při tom všem dokáže být přesvědčivý a houževnatý.

Dovedu si představit, jak by to mohlo dopadnout se soudním aktivistou, jehož by umístili do pomyslné klece s dvěma zkosnatěle formalistickými, jinak osobně příjemnými právními pozitivisty.

Možnosti jsou dvě. Stát se disentním grafomanem nebo potupně rezignovat...

Dalo by se namítnout, že něco podobného by mohlo nastat i ve stálém senátu. Dovolím si však oponovat, stálá diskuse s týmiž kolegy zákonitě dospěje k obroušení hrotů, k prohloubení kolektivní rozvážlivosti při rozhodování a k poznání neudržitelnosti dlouhodobého apriorismu. K důkazu ostatně stačí nahlédnout do přehledu disentů v rámci jednotlivých senátů v druhé dekádě.

Senát však má i další pravomoci. Pokud by v odlišných senátních klecích seděli dva soudci, kteří by se jinak v témže senátu byli schopni shodnout na podání návrhu na vydání stanoviska podle § 23 zákona o Ústavním soudu, po přesazení by se svým jedním hlasem ve svých nových senátech ke změně judikatury stěží dospěli.

Není pro vývoj judikatury Ústavního soudu přínosnější, jsou-li jednotlivé senáty názorově poněkud odlišné, namísto toho, aby nezanedbatelná skupina soudců zůstala umlčena v izolaci?

Dodám ještě, že Ústavní soud není jenom patnáctkou soudců, ale také patnáctkou soudcovských týmů. Cílené zpřetrhání vazeb se tak dotkne i asistentů soudců a tajemnic, a to i ve stoupencům uměle sjednocované judikatury neškodné oblasti běžných technických pracovních návyků.

Ústavní soud ex constitutione není jenom patnáctkou soudců, má být patnáctkou nezávislých soudců...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
advokát, bývalý soudce Ústavního soudu

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - leden 2016.

Nové číslo EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout **ZDARMA na App Store, Google Play a Windows Store**, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nebezpečný návrh novely zákona aneb Cesta do pekel je dlážděna těmi nejlepšími úmysly. Actio popularis – dobrý sluha, ale špatný pán](#)
- [Třpyt a bída DPP](#)
- [Lesk a bída klouzavého mandátu](#)
- [GDPR pro samostatné advokáty](#)
- [GDPR kontra zásada veřejnosti](#)
- [Proboha, nepohrávejme si s myšlenkou na zrušení Senátu – aneb I každý populismus musí mít svou mez.](#)
- [Proč máme málo soudců-mužů? Není to diskriminace?](#)
- [Zpověď týraného dyslekticko-dysgrafického autisty](#)
- [Právo stále bují aneb Právní život](#)

- [Glejt pro podpantofelníka](#)
- [Léto versus generátor spisů aneb Právní život](#)